

Medical Treatment on Shabbat II #1: Saving Lives on Shabbat

R' Mordechai Torczyner – michael.torczyner@yu.edu

Introduction

1. Rabbi Yisrael Meir Kagan (19th-20th century Poland), Mishneh Berurah 328:6

ובירושלמי איתא "הנשאל הרי זה מגונה" פי' משום שהתלמיד חכם במקומו היה לו לדרוש בפרקא לכל כדי שידעו כל העם ולא יצטרכו לשאלו.
And in the Talmud Yerushalmi it is found, "One who is asked is disgraceful." Meaning, the Torah scholar should have taught in local public lectures, so that the entire community would know, and they would not need to ask him.

The seriousness of Shabbat

2. Shemot 31:16

Between Me and the Children of Israel, it is an eternal sign, for in six days Hashem created the heavens and the earth...

3. Talmud, Chullin 5a

מקבלין קרבנות ממושעי ישראל כדי שיחזרו בהן בתשובה חוץ מן המומר ומנסך את היין ומחלל שבתות בפרהסיא.

We accept *korbanot* from Jewish sinners so that they will repent, other than from a *mumar* and one who pours wine libations [for idolatry] and one who desecrates Shabbatot publicly.

4. Rambam (12th century Egypt), Mishneh Torah, Hilchot Rotzeiach uShemirat haNefesh 11:4

וכן כל מכשול שיש בו סכנת נפשות מצות עשה להסירו ולהשמר ממנו ולהזהר בדבר יפה יפה שנ' (דברים ד' ט') השמר לך ושמור נפשך, ואם לא הסיר, והניח המכשולות המביאין לידי סכנה, ביטל מצות עשה ועבר על "לא תשים דמים".

So, too, there is a commandment to remove any stumbling block which endangers lives, and to guard from it, and to be very careful with this, as Devarim 4:9 says, "Guard yourself, and guard your life." And if one does not remove it, and one leaves dangerous stumbling blocks, he fails to fulfill a commandment, and he violates "Do not place blood."

5. Talmud, Chullin 10a

חמירא סכנתא מאיסורא

Danger is more serious than a prohibition.

6. Rambam (12th century Egypt), Mishneh Torah, Hilchot Deiot 4:1

הואיל והיות הגוף בריא ושלם מדרכי ד' הוא, שהרי אי אפשר שיבין או ידע דבר מידיעת הבורא והוא חולה, לפיכך צריך להרחיק אדם עצמו מדברים המאבדין את הגוף, ולהנהיג עצמו בדברים המברין והמחלימים...

Having a healthy, whole body is from the paths of Gd, as one can neither understand nor know anything about Gd when ill. Therefore, one must distance himself from anything which damages the body, and one must accustom himself to behaviours which increase health and strength...

7. Talmud, Sanhedrin 73a

מנין לרואה את חברו שהוא טובע בנהר או חיה גוררתו או לסטין באין עליו שהוא חייב להצילו? תלמוד לומר "לא תעמד על דם רעך".

How do we know that one who sees another person drowning in a river or being dragged by a beast or being beset by bandits must act to save him? The Torah says: You shall not stand by the blood of your peer. (Vayikra 19:16)

8. Midrash, Sifri, Devarim 223:2

"והשבותו לו", אף את עצמו אתה משיב לו.

"And you shall return it to him" – You are even restoring himself to himself.

9. Rabbi Dr. Avraham Sofer Abraham (contemporary Israel), Nishmat Avraham Yoreh Deah 336 (4)

ומסתבר שאם חייב למנוע אבידת ממונו, כל שכן לאבידת גופו. וכותב הרמב"ם בפירושו המשניות (גדרים ד:ד) "חייב הרופא מן התורה לרפאות חולי ישראל וזה נכלל בפי' מ"ש הפסוק 'והשבותו לו', לרפאות את גופו שהוא כשוראה אותו מסוכן ויכול להצילו או בגופו או בממונו או בחכמתו." עכ"ל. ונ"ל שמכאן ראייה ברורה שיש מצוה וחובה מן התורה לא רק לרפאות את החולה אלא גם לטפל בהבריא כדי למנוע ממנו מחלה או נזק גופני...

And logically, if he is required to prevent loss of someone's property, certainly [this applies to] loss of his body. And Rambam writes in his commentary to Mishnah (Nedarim 4:4), "A doctor is biblically obligated to heal ill Jews, and this is included in the explanation of the verse, 'And you shall restore it to him,' to heal his body when one sees that he is endangered and one can save him via one's body, wealth or wisdom." And it appears to me that this is clear proof that there is a biblical mitzvah and obligation not only to heal the ill, but also to treat the healthy in order to prevent illness or physical harm...

Pikuach Nefesh Overrides Shabbat

10. Talmud, Yoma 85a-b

נשאלה שאלה זו בפניהם: מניין לפקוח נפש שדוחה את השבת?
נענה רבי ישמעאל ואמר: אם במחצרת ימצא הגנב. ומה זה, שספק על ממון בא ספק על נפשות בא, ושפיכות דמים מטמא את הארץ וגורם לשכינה שתסתלק מישראל - ניתן להצילו בנפשו, קל וחומר לפקוח נפש שדוחה את השבת...
נענה רבי אלעזר ואמר: ומה מילה, שהיא אחד ממאתים וארבעים ושמונה איברים שבאדם - דוחה את השבת, קל וחומר לכל גופו - שדוחה את השבת.

רבי יוסי ברבי יהודה אומר: "את שבתתי תשמרו" יכול לכל - תלמוד לומר "אך" - חלק.
רבי יונתן בן יוסף אומר: כי קדש היא לכם - היא מסורה בידכם, ולא אתם מסורים בידה.
רבי שמעון בן מנסיא אומר: ושמרו בני ישראל את השבת, אמרה תורה: חלל עליו שבת אחת, כדי שישמור שבתות הרבה.
אמר רב יהודה אמר שמואל: אי הואי התם הוה אמינא: דידי עדיפא מדידהו, וחי בהם - ולא שימות בהם.
אמר רבא: לכולהו אית להו פירכא בר מדשמואל דלית ליה פרכא.

The question was asked before them: How do we know that saving lives overrides Shabbat?

Rabbi Yishmael responded: "If the thief is found in the tunnel. (Shemot 22:1)" This person may have come [merely] for property and may have come for lives, and bloodshed contaminates the land and causes the Shechinah to leave Israel, and yet one may save him with his life, how much more so does saving lives override Shabbat...

Rabbi Elazar responded: Circumcision is for one of a man's 248 *eivarim* and it overrides Shabbat. How much more so would his entire body override Shabbat.

Rabbi Yosi b'Rabbi Yehudah said: "Guard My Shabbatot (ibid. 31:13)" – I might think in all circumstances, and so it teaches "Only [guard My Shabbatot]" to split it [that in some circumstances Shabbat is overridden].

Rabbi Yonatan ben Yosef said: "For it is holy for you (ibid. 31:14)" – it is given into your hands, you are not given into its hands.

Rabbi Shimon ben Menasya said: "And the Children of Israel shall guard Shabbat (ibid. 31:16)" – The Torah said: Desecrate one Shabbat for him, so that he will observe many Shabbatot.

Rav Yehudah cited Shemuel: Had I been there, I would have said: Mine is greater than theirs! "And you shall live by them (Vayikra 18:5)" – and not to die by them.

Rava said: All of them could be countered, except Shemuel's which has no counterargument.

11. Talmud, Shabbat 151b

תינוק בן יומו חי מחללין עליו את השבת אמרה תורה חלל עליו שבת אחד כדי שישמור שבתות הרבה

We desecrate Shabbat for a day-old infant; the Torah says, "Desecrate one Shabbat for him, such that he will observe many Shabbatot."

12. Rabbi Avraham Gombiner (17th century Poland), Magen Avraham 306:29

אפילו למ"ד דהוי דאורייתא שרי דלגבי שלא תמר ותעביד כל ימיה חילול שבת הוי זה איסורא זוטא דמוטב לחלל שבת א' כדי שתשמור שבתות הרבה (ב"י) וא"כ אם רוצים לאנס' לעבירה אחרת אפי' לעבוד ע"א פעם א' אין מחללין עליה שבת במלאכה דאורייתא...

Even within the view that this is biblically prohibited, one may still do it, since to prevent her from assimilating and living her entire life in desecration of Shabbat, this is a small violation. Better to desecrate one Shabbat so that she will observe many Shabbatot. (Beit Yosef) And if they want to force her to perform some other sin, even idolatry, just once, then we would not violate biblical laws of Shabbat...

13. Rabbi Asher Weiss (21st century Israel), Minchat Asher 2:134

לדעת הרופאים המומחים בתחום זה דרך הטיפול היא שלעולם לא יחזור פעמיים על דיבור או תפילה... כאשר ברור לו כשמש שלא הגה את השם כדן ולא יצא יד"ח בברכתו האם מותר לו לאכול?...?

אף אם נאמר דאסור לעבור על איסור כדי להתרפאות, שאני נידון דידן שהרי אם לא יתרפא ויחליץ מן המיצר יבטל מצוות אלה לנצח, וכל כה"ג אמרינן מוטב שיחלל שבת אחת ולא יחלל שבתות הרבה... נראה גם בני"ד דמותר לאיש יקר זה לבטל ברכות וק"ש כדי להתרפא ויכול לקיים מצוות אלה כהלכתן ודקדוקיהן.

Doctors who are expert in this field believe that the way to treat it is that he never repeat any statement or prayer... When it is clear as the Sun to him that he has not said the Name properly and he has not fulfilled his duty in his berachah, may he eat?...

Even if we would say that one may not violate a prohibition for medical purposes, our case is different, for if he would not be healed and freed from his crisis, he would violate these mitzvot forever. In any such case we say, "Better to desecrate one Shabbat, and not desecrate many Shabbatot"... It appears in our case, too, that this precious person may cancel blessings and Shema in order to be healed, so that he will be able to fulfill these mitzvot properly.

14. Rabbi Yosef Karo (16th century Israel), Shulchan Aruch Orach Chaim 328:5

מכה שאינה של חלל, נשאלין בבקי ובחולה; ואין מחללין עליו שבת, עד שיאמר אחד מהם שהוא צריך לחילול, או שיעשה אצל אחד מהם סכנת נפשות

For a non-internal wound, we ask an expert and the patient. We do not violate Shabbat unless one of them says this is necessary, or if one of them views it as a danger to life.

15. Rabbi Yisrael Meir Kagan (19th-20th century Poland), Mishneh Berurah 328:17

צ"ל ספק סכנת נפשות ור"ל דאפילו אומרים רק שמא יכבד עליו החולי ויסתכן נמי שרי וזהו שסיים הרמ"א וע"ל סימן תרי"ח דכן מבואר שם לענין אכילת יוה"כ וה"ה כאן:

It should say "a possible danger to life". Meaning, even if they say that *maybe* the illness will worsen and he will be endangered, it is permitted. This is why Rama concluded, "See section 618," for there this point is made regarding eating on Yom Kippur. The rule is the same here.

16. Rabbi Yosef Karo (16th century Israel), Shulchan Aruch Orach Chaim 328:4

מכה של חלל אינה צריכה אומד, שאפילו אין שם בקיאים וחולה אינו אומר כלום, עושים לו כל שרגילים לעשות לו בחול. אבל כשיודעים ומכירים באותו חולי שממתין ואין צריך חילול, אסור לחלל עליו אף על פי שהיא מכה של חלל.

An internal wound need not be evaluated; even without experts, and with the patient saying nothing, we do for him all that we would normally do during the week. But when we know and recognize that it can wait, and desecration is not needed, then one may not violate Shabbat for him, even though the wound is internal.

17. Ramban (13th century Spain), Torat ha'Adam Sha'ar haMeichush, Inyan haSakkanah 5

מכה של חלל דאמרינן אינה צריכה אומד, לומר שאפי' אין שם בקיאים וחולה נמי אינו אומר כלום, עושים לו כל שרגילים לעשות לו בחול ממאכלים ורפואות שהן יפין לחולה, ומחללין שבת ואין נשאלים כלל. אבל כשיודעים ומכירים (נ"א: ורגילין) באותו חולי שהוא ממתין ואין צריך חילול ודאי אסור לעשות לו.

An internal wound, for which we say it need not be evaluated, this says that even if there are no experts present and the patient also says nothing, we do for him all that we would normally do for him during the week, of foods and medicines which are good for the ill, and we desecrate Shabbat and we do not ask at all. But if we know and recognize (alt. are accustomed to) that illness, that it can wait and it does not need desecration, it is certainly prohibited to do this for him.

18. Rabbi Yisrael Meir Kagan (19th-20th century Poland), Mishneh Berurah 328:14

כל שברור שאין במניעת אותו דבר חשש סכנה אע"פ שמ"מ צריך הוא לו ורגילין לעשות לו אין עושין אותו בשבת אלא ע"י א"י כדן צרכי חולה שאין בו סכנה

Where it is clear that withholding treatment is not dangerous, then even though one needs it, and it is normally done, one does not do it on Shabbat other than via a non-Jew. It is like the treatment of a patient who is not dangerously ill.

19. Rabbeinu Asher (13th-14th century Germany/Spain), Commentary to Yoma 8:14

כיון דהתורה התירה לנו אוכל נפש ביום טוב הוה לדידן כל אוכל נפש ביום טוב כמו בחול. והכי נמי כיון שהתירה תורה פיקוח נפש הוי כל מלאכה שעושה בשבת בשביל חולה שיש בו סכנה כאילו עשאה בחול.

Because the Torah permitted us to prepare food on Yom Tov, all food preparation on Yom Tov is like on a weekday for us. So, too, because the Torah permitted saving lives, every act one performs for a dangerously ill person on Shabbat is as though one did it on a weekday.

20. Rambam (12th century Egypt), Mishneh Torah, Hilchot Shabbat 2:1

דחוייה היא שבת אצל סכנת נפשות כשאר כל המצוות.

Shabbat is pushed off regarding danger to life, as are the rest of the mitzvot.

21. Rabbi Yosef Karo (16th century Israel), Kesef Mishneh to Hilchot Shabbat 2:1

בפרק כיצד צולין (פסחים ע"ז) איפליגו תנאי טומאה אם דחוייה היא בציבור או הותרה... ומשמע בגמרא דהלכה כמ"ד דחוייה היא וכן פסק רבינו בפ"ד מהל' ביאת המקדש. ומשמע דכי היכי דאיפליגו בטומאה ה"נ איפליגו בשבת לגבי חולה אם היא דחוייה או הותרה וקי"ל כמ"ד דחוייה וכ"כ הרשב"א והר"ן שהשבת דחוייה היא אצל חולה ולא הותרה:

On Pesachim 77 the Tannaim debate whether *tumah* is pushed off for communal korbanot, or permitted... And the gemara implies that the halachah follows the view that it is pushed off, and so our master ruled in Hilchot Biat haMikdash 4. And it sounds like just as they debate regarding *tumah*, so they debated regarding Shabbat for an ill person, is it pushed off or permitted, and we follow the view that it is pushed off. And so wrote the Rashba and the Ran that Shabbat is pushed off for an ill person, and not permitted.

22. Rabbi Shlomo ibn Aderet (13th-14th century Spain), Shu"t Rashba 1:689

שמעתי מאחד מגדולי הרבנים שהעיד משם הרב רבי מאיר מרוטנבורק. שהורה להתיר לשחוט אפילו במקום שיש שם נבלה להאכילו. אלא שהטעם שאמרו לי משמו חלוש מאד על כן איני כותבו לך.

והוא הרב שהגיד לי כן דעתו, וטעמו משום דאם אין שוחטין לו יבא לידי סכנה שימנע מלאכול הנבלה וימות.

ולי נראה שהכל תלוי במחלוקת אם נאמר שבת דחוייה או נאמר שבת הותרה אצל חולה... וכדרך שאמרו בטומאה... למ"ד דחוייה היא מאכילין לו הנבילה שהוא צריך לאכול ואין אנו עוברים לשחוט לו. שבמקום שיש לו בשר לאכול לא נעבור אנו ולא נדחה את השבת. וכדומה שהלכה כמאן דאמר שבת דחוייה היא ולא הותרה.

מכל מקום כל שאין שם נבילה לא אמרינן לגוי לשחוט כיון שהיא דחוייה אצלו. ותדע לך שהרי שנינו בברייתא אין עושין דברים הללו לא על ידי גוים ולא על ידי קטנים אלא על ידי גדולי ישראל.

I heard from one of the great rabbis, who testified in the name of Rabbi Meir of Rothenburg, that he permitted shechitah even where there already was a *neveilah* to feed the patient. But the reason they told me in his name is very weak, and so I won't record it for you.

And he, the rabbi who reported this view to me, explained it's because if we don't shecht for him then he will be endangered, refraining from eating the *neveilah*, and he will die.

It appears to me that all of this depends on the debate as to whether we say Shabbat is pushed off, or we say Shabbat is permitted, for an ill person... And as they said for *tumah*... According to the view that it is pushed off, we feed him *neveilah* which he needs to eat, and we do not violate with shechitah for him, for where there is meat to eat we will not trespass and we will not violate Shabbat. And it appears that the halachah follows the view that Shabbat is pushed off, and not permitted.

Still, as long as there is no *neveilah*, we do not tell a non-Jew to slaughter since Shabbat is [only] pushed off for him. You know this because we learned in a braitā, "We do not do these things via non-Jews or via minor, but via adult [or "great"] Jews.

23. Talmud, Shabbat 19a

תנו רבנן: אין מפליגין בספינה פחות משלשה ימים קודם לשבת. במה דברים אמורים - לדבר הרשות, אבל לדבר מצוה - שפיר דמי. ופוסק עמו על מנת לשבות, ואינו שובת, דברי רבי. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אינו צריך. ומצור לצידן, אפילו בערב שבת מותר.

תנו רבנן: אין צרין על עיירות של נכרים פחות משלשה ימים קודם לשבת, ואם התחילו - אין מפסיקין.

One may not embark on a boat for an optional trip within three days of Shabbat, but one may do so for a mitzvah purpose. Rebbe said: One must arrange with the boat to halt. Rabban Shimon ben Gamliel said: This is not necessary.

One may travel from Tyre to Cidon even on a Friday.

One may not lay siege within three days of Shabbat, but one need not halt a siege which already began.

24. Rabbi Zerachyah haLevi (12th century Spain), HaMaor HaKatan to Shabbat, 7a

כל שלשה ימים קודם לשבת קמי שבתא מקרי ונראה כמתנה לדחות את השבת מפני שאין דבר שעומד בפני פקוח נפש והוא הדין להפריש במדברות וכל מקום סכנה שאדם עתיד לחלל בו את השבת

All three days preceding Shabbat are called "before Shabbat" and one who embarks appears to have decided to violate Shabbat, for nothing stands before saving a life. The same would apply to embarking into the wilderness or some other dangerous place, such that one is destined to violate Shabbat.

25. Rabbi Yosef Karo (16th c. Israel), Shulchan Aruch Orach Chaim 248:4

היוצאים בשיירא במדבר, והכל יודעים שהם צריכים לחלל שבת כי מפני הסכנה לא יוכלו לעכב במדבר בשבת לבדם, ג' ימים קודם שבת אסורים לצאת, וביום ראשון ובשני ובשלישי מותר לצאת, ואם אחר כך יארע לו סכנה ויצטרך לחלל שבת מפני פיקוח נפש, מותר, ואין כאן חילול...

We may not embark on a caravan within three days of Shabbat, if it is well-known that we will need to violate Shabbat due to the danger of halting there alone on Shabbat. We may embark on Sunday, Monday and Tuesday, and if danger occurs afterward and we need to violate Shabbat to save lives, it is permitted and that is not termed 'desecration'...

26. Rabbi Mechel Handler (20th-21st century USA), Madrich l'Chevra Hatzalah, pp. 27-28

Even when the use of *shinui'im* would not cause a delay in treating a *choleh she'yesh bo sakanah* or a *safek mesukan*, nevertheless according to some *poskim*, it is still forbidden to use *shinui'im* while treating them on Shabbos. *Chazal* were concerned lest the lay public be misled into thinking that in situations of *pikuach nefesh*, one is obligated to make attempts to minimize the *melachah* while treating a *choleh mesukan*.

In practice, Rav Moshe Feinstein zt"l and Rav Shlomo Zalman Auerbach zt"l both ruled that *Hatzalah* members should not utilize *shinui'im* or any other forms of *ha-kal ha-kal techilah* when treating a *choleh mesukan* even when the member is convinced that time is not of the essence and patient care will not be compromised. Since we are dealing with a halachically classified *choleh she'yesh bo sakanah* or a *safek mesukan*, we are concerned that the rescuer may err in assuming he has time to utilize *shinui'im* and thereby jeopardize a life.

27. Rabbi Yisrael Meir Kagan (20th century Poland), Mishneh Berurah 328:6

ואם החולה בעצמו מתיירא שיעברו עליו את השבת כופין אותו ומדברים על לבו שהוא חסידות של שטות

Should the patient fear that they will violate Shabbat for him, they should compel him and convince him, for this would be foolish piety.

28. Rabbi Yosef Karo (16th century Israel), Shulchan Aruch Orach Chaim 618:1

חולה שצריך לאכול, אם יש שם רופא בקי אפילו הוא עובד כוכבים שאומר: אם לא יאכילו אותו אפשר שיכבד עליו החולי ויסתכן, מאכילין אותו על פיו... אפילו אם החולה אומר: אינו צריך, שומעים לרופא

If a patient needs to eat, and an expert doctor – Jewish or not Jewish – says that without eating his illness may worsen and he may be endangered, we feed him... Even if the patient denies needing it, we listen to the doctor.